

tanrılar diyarı nemrut

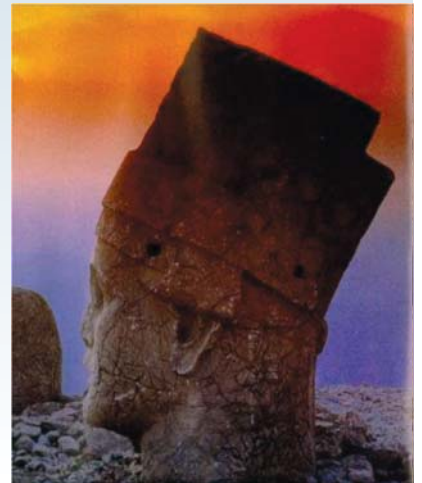
Çukurova JeoGenç
Derleyen: Betül Eskiocak

Güney Doğu Anadolu bölgesinin topraklarına Romalılar devrinde Kommagene denilirdi. Nemrut dağındaki muhteşem kült alanı, dünyamız üzerindeki en etkileyici anıtlardan biridir. Bu muhteşem anıtsal alan denizden 2150m yükseklikteki Nemrut Dağında I. Antiochos döneminde yapılmıştır. Kommagene yerleşim bölgesi, Fırat nehrinin aktığı ve derin vadilere ayırdığı yüksek dağlar ve vadilerden oluşur. Dağlar arasında sıkışıp kalmış vadiler ve ovalar rüzgardan korunur. Bu ovalardan bir tanesi Samsat'tır. Samsat, doğal kalesiyle küçük bir kasaba ve son derece verimli topraklarıyla anılmıştır. Ne yazık ki bu kasaba Atatürk barajının suları altında kalmıştır. Bir zamanlar Kommagene'nin başkenti olan, eski adıyla Samosatda olan bu kasaba barajın sularına yenik düşmüş ve tarihten silinmiştir.

Eski kaynaklar Kommagene'de ev zeminlerinin I. Antiochos dönemi boyunca asfaltla kaplı olduklarını yazar. Bölgede petrol araştırması yapılmış ve araştırmalar netice vermiştir. Bölgenin her yerinde petrol çıkmaktadır. Ve halen Atatürk barajıyla, petrolü ve verimli topraklarıyla Kommagene krallığının o muhteşem zamanını andırmaktadır.

Kommagene, Kral Mithridates tarafından M.Ö 69 yılında bağımsız bir krallık olarak kurulur. Kral Mithridates, ataları olan Pers ve Makedonların inanç, kültür ve geleneklerini birleştirerek, güçlü bir devlet kurar ve bu devlete Kommagene adını verir. Kommagene'nin anlamı 'genler topluluğu' demektir. Grek ve Pers Uygarlıklarının inanç, kültür ve geleneklerinin

bütünleştiği güçlü bir krallıktır. Toros Dağlarındaki çeşitli yolların birleştiği noktada bulunan antik Kommagene Krallığı, Suriye'nin kuzeyi, Hatay, Pınarbaşı Kuzey Toroslar ve doğuda Fırat Nehri'nin çevrelediği verimli topraklarda yer almıştır. Tarıma ve hayvancılığa elverişli ve ekonomik önemi yüksek sedir ağacı ormanlarını barındıran Kommagene topraklarının, ilk çağlardan beri yerleşim alanı olarak kullanıldığı, civarındaki mağara ve arkeolojik buluntulardan anlaşılmaktadır. Persleri, Makedonları ve diğer toplulukları bir araya getirerek kurduğu krallığın ilk merkezi Arsemeiadır.

Mithridatesten sonra Kral I. Antiochos yerine geçerek krallık hudutlarını genişletir, şehirleri onartır, güçlü bir yapıya kavuşturur, kendi ülkesini, Nemrut Dağındaki Tanrılar ve tanrılaşmış atalarının Hierothesion,(ibadet yeri) inşa eder. Kendisinin tanrılaştığını ilan ederek bütün hierothesionlarda tanrılar arasına katılır. Bugün Kommagenelerden kalan tarihi kalıntıların büyük kısmı ve en önemlileri Antiochos'un döneminden kalmadır.

Antiochos ülkesini refaha kavuşturmuş, sınırlarını genişletmiş, bugün dünyanın sekizinci harikası olarak tanımlanan Nemrut Dağındaki devasa eserleri inşa etmiştir. Antiochos'tan sonra yerine geçen halefleri sık sık doğuya yönelen Roma ile iyi geçinmelerine rağmen M.S. 72'de Romalılar Kommagene Ülkesini aralık Kral ailesine Roma'yı yurt edinme davetini yaparak bağımsız Kommagene Krallığına son verirler. Kommagene artık Syria (Suriye) eyaletinin bir parçası olarak yerini alır.

Nemrut dağı tepesinde Kommagene kralı I. Antiochos tarafından, kendisi için görkemli bir anıtsal mezar ve kutsal bir alan yaptırmıştır. Bu höyük üç terastan oluşur. Külte taşlardan yapılmış tanrıların üzerine oturduğu tahtların arkasındaki yazılardan I. Antiochos'un amacının hierothesionu inşa etmek olduğu anlaşılır.

I. Antiochosun heykelini yapan heykeltıraşlar, Nemrut dağının kıyısını kullanmayı tercih etmişler. Bu kayalar mermerden daha yumuşak, oyulması daha kolay ve zahmetsiz kullanılmaya hazırdı.

Heykellerin bazıları Kommageneli işçilerin, onları yerine koymaları için kaldıraç delikleri vardır. Siyah kabartmalar için kullanılan kumtaşı kayalarından oyulmuş heykellerin, kireçtaşı malzemesinden daha yumuşak ve zahmetsiz oluşu, birkaç km doğudaki ovada bulunan siyah taşlardan yapıp getirilmesi kolay olmuştur.

Alanın doğu terası zaman aşımıyla harabe haline gelmiştir. Devasa heykeller ve kabartmalar arkasında kaydedilen vaazları ve kanunları soy ağacını okumaları için seremonilere iştirak edenlerin kolay gitmelerini sağlayan yollar vardır. Aynı zamanda burada güneşin doğuşunu da seyredereklerdi.

Zeus-oromasdes, Apollon, Mithras ve Herakles-Aires'in heykelleri de doğu terasında tüm heybetleriyle yerlerini almışlardır. Yüzleri çok genç ve dudakları konuşacakmış gibi bir ifade içindedir.

Bir şehri veya bir toprak parçasının bir kadını temsil etme pratiğine sahiptir. Şehri ve toprak parçasını klişeleştirmek için tacının fontuna tanrıçasına benzeyen ve sık kullanıldığı Helenistik dünyasından miras kalmıştır. Kommagene'nin tacı, bolluğu ve bereketi simgeler. Bir demet buğday başağı, nar ve kiraz gibi meyveler tacında görülür. Nemrut dağı 1882'de keşfedildiğinde yerinde sabit kalan bir tek

Komagene'nin gövdesi ve kafasıydı. Kült heykellerinin arkasındaki yazıların başlangıcı büyük kral Antiochos theos, ve dönemin diğer önemli kraliyet ailelerinin bütün bir sonsuzluk için kendi hayırsever çalışmaları, bozulmamış harflerle kutsanmış temeller üzerine kayıtlıdır. Ve vasiyetnamesinde belirttiği gibi tümülüsün içinde ölümünden sonra, sonsuza dek huzurlu yatmak istediği kutsal mezarı olduğunu belirtmektedir. Yüzyıla yakın araştırmalara rağmen mezar odası bulunamamış ve halen gizemli sırrını korumaktadır.

Tüm bu muhteşem anıtlar zamanın acımasız aşındırıcılığına rağmen hala ayakta durup döneminin gizemli gözlerini kırıyor Nemrutun doruğundan. Bu dönemin insanları inançlarını, hayatlarını kazıdıkları taşlar üzerindeki olağan üstü medeniyeti bugüne kadar yaşatabilmiş devasa bir şehir Kommagene. Nemrutun tepesinde sonsuzluğa bakan bir yığın taştan çok fazlası onlar.

Kaynak: Mustafa Çoban

Kommagene-Nemrut Dağı Prof. Dr. F. K. Dörner